

Útvar hodnoty za peniaze

Ministerstvo financií SR / www.finance.gov.sk/uhp

Hodnota za peniaze projektu

*Modernizácia cesty I/75
Galanta – Nové Zámky,
úsek Šaľa - obchvat*

Apríl 2022

Jedným zo zadaní projektu Hodnota za peniaze je ekonomicky posudzovať plánované verejné investície. Tento materiál je hodnotením Ministerstva financií SR k pripravovanému projektu na základe §19a zákona 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Hodnotenie pripravili Štefan Kišš, Martin Haluš, Rastislav Farkaš, Patrik Turzák a Jozef Koperdák na základe aktualizácie štúdie uskutočniteľnosti projektu a iných podkladov popísaných v tomto hodnotení.

Hodnotenie má pre subjekty odporúčací charakter a negarantuje prostriedky z rozpočtu verejnej správy v hodnote investičného projektu. Rozhodnutie o realizácii projektu je v kompetencii jednotlivých ministrov.

Zhrnutie projektu

- Slovenská správa ciest (SSC) pripravila aktualizáciu štúdie uskutočniteľnosti (ŠÚ) pre úsek Šaľa – obchvat, projektu Modernizácie cesty I/75 Galanta – Nové Zámky. Vzhľadom k pripravenosti projektu (vydané stavebné povolenie), je zámerom čo najskoršie vyhlásenie verejného obstarávania a dokončenia obchvatu do konca roka 2025.
- Odhad celkových investičných nákladov obchvatu v dĺžke 11,7 km dosahuje 106 mil. eur s DPH, z čoho stavebné náklady tvoria 95 mil. eur a už vynaložené náklady na prípravu projektu tvoria 9 mil. eur.
- Útvar hodnoty za peniaze (ÚHP) pripravil hodnotenie projektu modernizácie cesty I/75 v januári 2019 s odporúčaním pripraviť plnohodnotné prieskumy, dopracovať CBA a až následne realizovať projekt.
- Aktualizácia štúdie obsahuje dopravné prieskumy spracované v júni 2019, podľa ktorých tvorí tranzitná doprava v smeroch východ-západ približne 4,5 až 5,3 tisíc vozidiel denne. Intenzita dopravy v centre mesta (CSD2015), presahuje 20 tis. vozidiel denne s podielom nákladnej dopravy približne 20 %.

Hodnotenie MF SR

- Intenzity dopravy v Šali patria medzi najvyššie na Slovensku a spôsobujú dopravné zápchy, ktoré dokáže obchvat zmierniť. Podľa prognózy dopravy MDV SR existuje riziko, že napriek vybudovaniu obchvatu dôjde bez ďalších opatrení k nárastu dopravy v centre mesta na súčasnú úroveň do 10 rokov.
- Spoločenskú návratnosť projektu nie je možné z aktualizovanej štúdie vyhodnotiť. Zverejnená analýza prínosov a nákladov nie je v súlade s metodikou, obsahuje chybné predpoklady a nevysvetlenú prognózu dopravy. Štúdia nezohľadňuje zmeny dopravy na príjazdových cestách k obchvatu, nadhodnocuje časové úspory o približne 12 min a obsahuje chybné vzorce.
- Aktualizácia štúdie čiastočne zohľadnila odporúčania ÚHP z roku 2019. Vykonali sa nové dopravné prieskumy, ale neposúdili sa alternatívy ako napríklad zvýšenie kapacity okružnej križovatky vo Veči.
- Rozpočet pripravovaného obchvatu je možné znížiť na 75,5 mil. eur s DPH (úspora 19,8 mil. eur, 21 %), bez zmeny technického riešenia optimalizáciou jednotkových cien na úroveň minulých cestných projektov so zohľadnením najaktuálnejšej cenovej úrovne.

Odporúčania

- Preukázať ekonomickú návratnosť projektu aktualizáciou analýzy o identifikované nedostatky a prípadnou zmenou projektu s cieľom zvýšiť prínosy (zmena okružných križovatiek na stykové).
- Verejné obstarávanie vyhlásiť s možnosťou zrušenia v prípade nepreukázania economickej návratnosti projektu.
- Zvážiť realizáciu ďalších opatrení, ktoré pomôžu vyriešiť dopravu v meste v dlhodobom horizonte ako napríklad podporu nemotorovej a zdieľanej verejnej dopravy.
- Vo verejnom obstarávaní znížiť odhad stavebných nákladov optimalizáciou jednotkových cien na 75,5 mil. eur s DPH v súlade s najaktuálnejšími odhadmi cien a v pripravovanej zmluve uplatniť inflačnú doložku.

Popis projektu

Slovenská správa ciest (SSC) pripravila aktualizáciu štúdie uskutočniteľnosti (ŠU) pre úsek Šaľa – obchvat, projektu Modernizácie cesty I/75 Galanta – Nové Zámky. Vzhľadom k pripravenosti projektu (vydané stavebné povolenie), je zámerom čo najskoršie vyhlásenie verejného obstarávania (VO) a dokončenia obchvatu do konca roka 2025. Aktualizovaná analýza prínosov a nákladov sa zameriava na stav s realizáciou a bez realizácie severného obchvatu (Obrázok 1) a jej súčasťou je aj spracovanie nových dopravných prieskumov (SDP 2019).

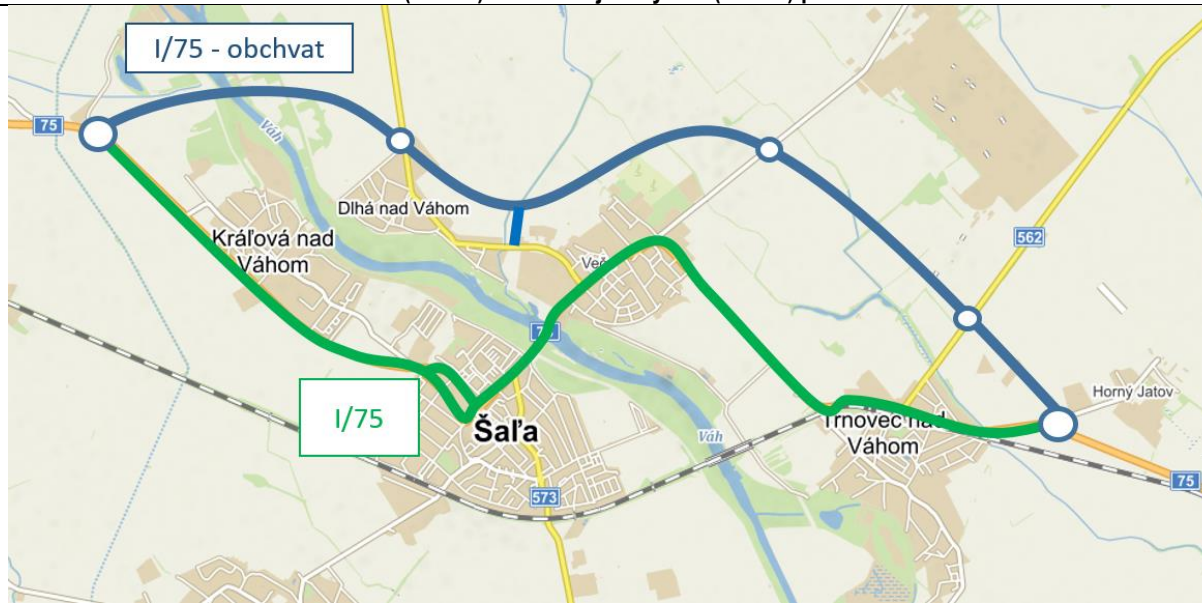
Odhad celkových investičných nákladov obchvatu v dĺžke 11,7 km dosahuje 106 mil. eur s DPH, z čoho stavebné náklady tvoria 95 mil. eur a už vynaložené náklady na prípravu projektu tvoria 9 mil. eur.

Projekt je zaradený do harmonogramu prípravy a výstavby cestnej infraštruktúry s realizáciou od roku 2023. Financovanie projektu má byť čiastočne zabezpečené prostredníctvom Operačného programu Integrovaná infraštruktúra a Operačného programu Slovensko.

Útvar hodnoty za peniaze (ÚHP) pripravil hodnotenie projektu modernizácie cesty I/75 v januári 2019 s odporúčaním pripraviť plnohodnotné prieskumy, dopracovať CBA a až následne realizovať projekt.

V minulosti už raz bolo vyhlásené verejné obstarávanie (2019), avšak v dôsledku chýbajúceho finančného krytia bolo v júni 2021 zrušené. Zrušeniu predchádzalo vyradenie projektu zo zoznamu Národných projektov OPII¹, z dôvodu neukončeného VO, chýbajúceho stavebného povolenia a lehotou výstavby prekračujúcou obdobie oprávnenosti výdavkov.

Obrázok 1: Zobrazenie obchvatu Šale (modrá) a súčasnej cesty I/75 (zelená) podľa DSP

Zdroj: mapy.cz, spracovanie ÚHP

Súčasná dopravná situácia

Cestou I/75 v meste Šaľa denne prechádza viac ako 20 tisíc vozidiel, pričom podiel nákladnej dopravy tvorí približne 20 % (CSD 2015). Podľa dopravných prieskumov z 2019, tvorí tranzit v smeroch východ-západ 4,5 až 5,3 tisíc vozidiel denne. Cesta I/75 v Šali, patrí k najzaťaženejším prietahom na Slovensku v mestách bez obchvatu. Vysoká hustota dopravy na moste v centre mesta a na okružnej križovatke vo Veči, spôsobuje časté dopravné zápchy.

¹ Záznam Riadiaceho výboru OPII: https://www.opii.gov.sk/download/e/zaznam_22_zasadnutia_RV.pdf

Počet vozidiel na východ od Šale v dopravnej prognóze nezodpovedá intenzitám nameraných v dopravných prieskumov. Podľa prieskumov z roku 2019 prechádzalo úsekom pred Trnovcom nad Váhom približne 6 tis. vozidiel denne, dopravná prognóza však vychádza z hodnoty 13 tis. Dôvodom bolo nezohľadnenie rozdielneho umiestnenia sčítacích zariadení vo vyhodnotení prieskumu. Toto nadhodnocuje počet vozidiel, ktoré prejdú na obchvat.

Analýza alternatív

Aktualizácia štúdie uskutočniteľnosti hodnotí iba severný variant obchvatu mesta, ktorý bol v roku 2019 hodnotením ÚHP odporúčaný pre realizáciu. Pesimistický odhad pomeru prínosov a nákladov (BCR) bol 1,17. Projekt bol vo vysokom štádiu pripravenosti (DSP) a bol súčasťou Národných projektov OPII 2014 – 2020.

Štúdia nezdôvodňuje výber štyroch veľkých okružných križovatiek na obchvate, ani neposudzuje ich alternatívy. Okružné križovatky môžu viesť k zníženiu rýchlosti a spomaleniu dopravy, zároveň môžu priniesť benefity v podobe zníženia nehodovosti a zvýšenia plynulosti dopravy (pri vysokom podiele ľavých odbočení). Štúdia neobsahuje kapacitné posúdenie križovatiek ani zdôvodnenie výberu veľkých okružných križovatiek oproti stykovým križovatkám s pripájacími, alebo odbočovacími pruhmi.

Napriek odporúčaniam z hodnotenia v roku 2019, štúdia neposudzuje alternatívu riešenia dopravnej situácie v Šali prebudovaním okružnej križovatky vo Veči. Úzkym hrdlom v Šali je (aj podľa aktuálneho dopravného prieskumu) okružná križovatka vo Veči. Jej prebudovanie na svetelne riadenú križovatkou s odbočovacími pruhmi, alebo turbookružnú križovatkou môže odstrániť kolóny a priniesť prínosy aj pre miestnu, nie len tranzitnú dopravu.

Bez opatrení na zníženie rastu dopravy, alebo zvýšenia kapacity cesty v Šali, dopravné problémy mesta v dlhodobom horizonte nebudú vyriešené. Podľa prognózy dopravy z pôvodnej štúdie (2017), ako aj z aktualizovanej verzie (2019) existuje riziko nárastu dopravy v centre mesta na súčasnú úroveň do 10 rokov, napriek vybudovaniu obchvatu. Pre dlhodobé odstránenie dopravných problémov mesta sú okrem výstavby obchvatu nevyhnutné aj iné opatrenia, ako napríklad podpora a rozvoj cyklistickej, pešej, alebo autobusovej dopravy, prípadne rozšírenie existujúceho, alebo vybudovanie nového mosta v centre mesta. SSC tieto opatrenia v štúdii ani v jej aktualizácii neskúma.

Prognóza dopytu

Prognóza dopytu v CBA je neprehľadná a nezdôvodnená. Súčasťou aktualizácie CBA nie je spracovaný štvorstupňový dopravný model. Aktualizácia ŠU uvádza, že jej zdrojom je ŠU spracovaná v roku 2017, avšak výrazne sa od nej odlišuje. Aktualizácia ŠU síce uvádza vstupné údaje prognózy, napr. výsledky vykonaných prieskumov dopravy, nijakým spôsobom však neukazuje postup jej výpočtu. Platné metodiky² vyžadujú obsažný opis analýzy vstupov CBA, pričom musí byť možné dopátrať sa k pôvodným predpokladom.

Nárast dopravy v Šali podľa štúdie sa výrazne líši od prognózovaných intenzít podľa platného technického predpisu. Podľa technického predpisu TP 070 Prognózovanie výhľadových intenzít na cestnej sieti do roku 2040, sa predpokladá nárast osobnej dopravy medzi rokmi 2010 – 2040 na úrovni 59 %, pričom projekt počíta s nárastom za rovnaké obdobie o viac ako 200 %. Použité rastové koeficienty v štúdii nie sú dostatočne zdôvodnené.

V CBA nie sú zohľadnené zmeny dopravy na príjazdových cestách k obchvatu (Obrázok 2). Do CBA je zahrnutá iba cesta I/75 (zelená) a obchvat (modrá). Nezahrnuté cesty skresľujú počet vozidiel využívajúcich obchvat a zamedzujú analýze nárastu/ poklesu dopravy na cestách pripájajúcich sa na obchvat. Obchvat budú využívať aj vozidlá, ktoré smerujú napríklad medzi Galantou a Duslom alebo Šoporňou a Novými Zámkami a okrem

² Rámec na hodnotenie verejných investičných projektov v SR (2017), odstavec 169:
<https://www.mfsr.sk/files/archiv/uhp/3370/76/03metodikaCBA-v10.pdf>

I/75 v súčasnosti jazdia aj inými cestami v Šali. CBA však nezohľadňuje dopravu na cestách II/562, I/573, III/1368 a nový „privádzač“ k ochvatu (červená). Chýbajúcu sieť je potrebné zahrnúť do CBA.

Obrázok 2: Ovplynená cestná sieť nezahrnutá v CBA (červenou)

Zdroj: mapy.cz, spracovanie ÚHP

Ekonomické hodnotenie

Spoločenskú návratnosť projektu nie je možné z aktualizovanej štúdie vyhodnotiť. Zverejnená analýza prínosov a nákladov nie je v súlade s metodikou, obsahuje chybné predpoklady a nevysvetlenú prognózu dopravy. Nepresnosti v použitej metodike a vzorcoch výrazne ovplyvňujú nákladovú ako aj prínosovú stranu projektu. Štúdia nezohľadňuje zmeny dopravy na príjazdových cestách k ochvatu, nadhodnocuje časové úspory o približne 12 min (Tabuľka 1) a obsahuje chybné vzorce.

Prínosy

Hlavným zdrojom prínosov je úspora času a prevádzkových nákladov, ktorá je výrazne ovplyvnená nadhodnotenou úsporou času prejazdu Šaľou. Predpokladaná priemerná úspora času bude približne 3 minúty, oproti 15 minútam v CBA. Nadhodnotenú úsporu ovplyvňuje vysoká priemerná rýchlosť prejazdu obchvatom a pomalý prejazd mestom.

Rýchlosť prejazdu vozidiel na obchvate je nadhodnotená (Tabuľka 1). V CBA je uvedené, že všetky typy vozidiel prejdú obchvatom s priemernou rýchlosťou 88 km/h. Vzhľadom k štyrom okružným križovatkám umiestneným na obchvate je predpokladaná rýchlosť nerealistická a je potrebné ju znížiť. Podľa údajov z Google Maps je priemerná rýchlosť pri prejazde obchvatom Galanty, ktorý tiež obsahuje viaceré okružné križovatky, 65 až 70 km/h. Zároveň je potrebné znížiť očakávanú rýchlosť ťažkých vozidiel, ktoré spravidla nedosahujú priemernú rýchlosť osobných automobilov.

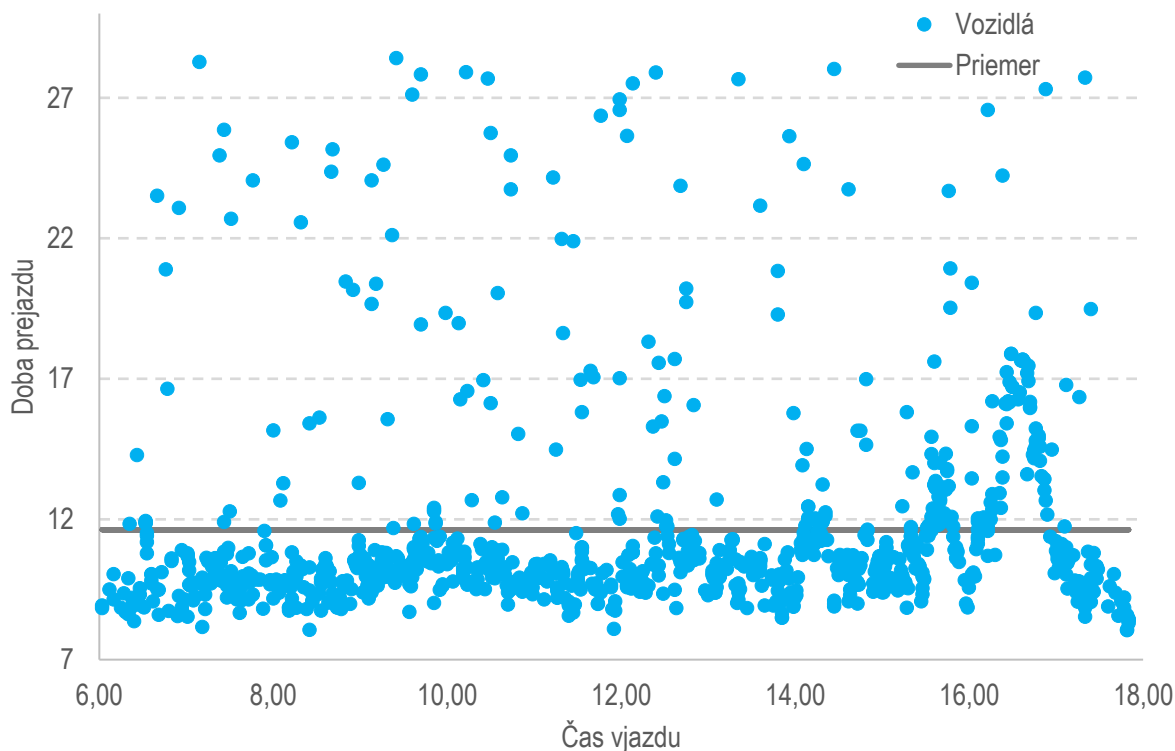
Tabuľka 1: Priemerné časy prejazdu mestom a obchvatom, v smeroch východ-západ (minúty)

	CBA	Predpoklad	Rozdiel
Prejazd Šaľou	23	13	10
Prejazd obchvatom (rýchlosť)	8 (88 km/h)	10 (70 km/h)	2
Spolu	15	3	12

Zdroj: CBA, SDP 2019, Google Maps, vlastné spracovanie ÚHP

CBA nadhodnocuje trvanie prejazdu Šaľou o 10 minút (Tabuľka 1). CBA počíta s časom prejazdu 23 minút, pričom podľa realizovaného SDP 2019 (bežný deň - streda) je čas prejazdu pre 85 % tranzitnej dopravy približne 14 minút, s priemerným časom prejazdu do 12 minút (Graf 1). Zachytený čas prejazdu je konzistentný s údajmi z Google Maps, podľa ktorých prejazd Šaľou zo západu na východ trvá v priemere 13,3 minút.

Graf 1: Čas prejazdu Šaľou (minúty) zo západu na východ, podľa meraní SDP 2019 (Streda - 12 h)

Zdroj: dáta SDP 2019 – VÚD, spracovanie ÚHP

Náklady

Náklady v CBA sú výrazne nižšie ako predložený rozpočet podľa aktuálnej dokumentácie na stavebné povolenie (DSP). Rozpočet v CBA zrejme vychádza z neaktuálneho technického riešenia stavby, zároveň je prepočítaný v cenovej úrovni 1Q 2017 (stavebné náklady dosahujúce približne 57 mil. eur bez DPH). Za smerodajný považujeme rozpočet podľa aktuálnej DSP, ktorý dosahuje 95,3 mil. eur s DPH (75,4 mil. eur bez DPH).

Stavebné náklady obchvatu podľa aktuálnej DSP je možné znížiť na 75,5 mil. eur s DPH, (úspora 19,8 mil. eur, 21 %), bez zmeny technického riešenia optimalizáciou jednotkových cien na úroveň minulých projektov NDS a SSC. Úprava ceny zohľadňuje rast cien v uplynulom období v súvislosti s COVID a bola prepočítaná v cenovej úrovni 4Q 2021.

Tabuľka 2: Porovnanie rozpočtu a zmluvných cien stavieb NDS a SSC (mil. eur s DPH)

Položka	Rozpočet	Porovnaný objem (%)	Porovnanie	Rozdiel
Všeobecné položky	4,3	0%	4,3	0,0
Rekultivácia a vegetačné úpravy	1,7	100%	0,6	-1,1
Obchvat mesta Šaľa	31,0	95%	26,2	-4,8
Úpravy komunikácie	13,1	84%	10,4	-2,7
Mosty	30,4	90%	23,4	-7,1
Protihlukové steny a ploty	7,4	97%	4,9	-2,5
Úpravy inžinierskych sietí	5,8	84%	4,6	-1,3
Obchádzky	1,5	72%	1,2	-0,3
	95,3	87%	75,5	-19,8

Zdroj: NDS, SSC, prepočet ÚHP